

# Myggen, sommaren och de ljusa kvällarna i norr

---

## Berättelse

---

### En sommar med surr i luften

När sommaren kommer till Sverige blir dagarna långa och kvällarna ljusa och varma. Många längtar ut i naturen för att bada, grilla eller bara sitta ute. Men ofta dyker det upp små gäster som man inte har bjudit in: myggen. De surrar runt huvudet, sätter sig på huden och sticker, så att det börjar klia. Myggen trivs särskilt bra nära vatten, fukt och våtmarker, till exempel vid en sjö, en pöl eller ett dike. Just därför kan en lugn kväll vid vattnet snabbt bli en liten kamp mot små surrande insekter.

### Varför just honorna sticker

En sak som många inte vet är att det bara är honorna som sticker. Honan behöver proteiner ur blodet för att kunna utveckla sina ägg, alltså för att äggen ska bli färdiga. Hanarna sticker inte alls, utan lever i stället bland annat av söt växtsaft. Men hur hittar myggen oss människor i naturen? De känner bland annat koldioxiden vi andas ut, vår kroppslukt och vår kroppsvärme. På så sätt kan de hitta fram till bar hud, även i mörkret.

### Många arter, men få som sticker

Hur många myggor finns det då i Sverige? Det beror på vad man räknar. Det finns många arter av mygg i landet – beroende på källa nämns allt från många hundra till omkring 2 500 arter totalt. Men man ska vara försiktig med siffrorna, och det viktigaste att komma ihåg är att bara en mindre del av alla dessa arter faktiskt suger blod. Många mygg sticker inte alls. De arter som sticker oss människor är alltså en ganska liten grupp av alla "myggor" i vid mening.

### Mygg och knott är inte samma sak

Knott räknas också till myggorna, men de fungerar inte på samma sätt som stickmyggorna. En stickmygga sticker med en sugsnabel, alltså ett tunt rör som hon för in i huden för att suga blod. Knott och svidknott gör i stället tvärtom: de biter loss en liten flik hud. Därför känns ett knottbett ofta annorlunda än ett vanligt myggstick, och det kan svida och klia på sitt eget sätt. Att känna till skillnaden gör det lättare att förstå varför olika insekter ger olika sorters bett.

### Mygg i norr

Norra Sverige, alltså Norrland, och fjällen är kända för att kunna ha gott om mygg vissa somrar. Hur mycket mygg det blir beror framför allt på vädret och på hur mycket vatten och fukt det finns i naturen. Ett särskilt exempel finns söder om Norrland, vid Nedre Dalälven. Där har det funnits problem med så kallade översvämningsmygg, som kommer i mycket stora mängder när marker svämmas över av vatten. Naturvårdsverket har tillåtit bekämpning av myggelarver i det området åren 2026–2028. Man använder ett biologiskt medel som heter Bti, och det sprids från helikopter över de översvämmade ytorna. Det är viktigt att komma ihåg att detta gäller ett särskilt område i Mellansverige – man sprider alltså inte myggmedel över hela norra Sverige.

## Att skydda sig

För att slippa bli stucken skyddar sig många i Sverige på flera sätt. Man kan ta myggmedel på huden, ha ljusa, täckande och löst sittande kläder som långärmat och långbyxor, och sätta upp myggnät, till exempel över sängen, barnvagnen eller tältet. Att kläderna sitter löst brukar nämnas som ett bra tips, eftersom myggen lättare når huden genom tyg som sitter tätt mot kroppen. Ett myggmedel måste godkännas av Kemikalieinspektionen för att få säljas i Sverige. Det är extra bra att skydda sig i gryning och skymning, alltså tidig morgon och kväll, eftersom myggen då ofta är som mest aktiva. Det sägs ibland att vissa människor lockar mygg mer än andra, men sådana påståenden är inte säkert bevisade, så man ska ta dem med en nypa salt. Trots allt surr och kliande hör myggen ändå till den svenska sommaren – en liten baksida av de långa, ljusa och varma kvällarna som många ändå inte vill vara utan.

## Ordlista

ORD	FÖRKLARING
längta	önska sig något starkt; vilja något mycket
surra	låta lågt och jämnt i luften, som ett "zzz"
hona	ett djur av honkön (inte hane)
protein	ett ämne i blod och mat som kroppen behöver
utveckla	här: låta äggen växa och bli färdiga
koldioxid	en gas som vi andas ut
kroppslukt	den lukt som en människas kropp ger ifrån sig
våtmark	mark som är blöt, med mycket vatten och fukt
sugsnabel	det tunna röret som myggan sticker in i huden med
svidknott	en liten insekt som biter och kan svida och klia
översvämning	när vatten stiger och täcker mark som annars är torr
bekämpa	försöka få bort eller minska något
godkänna	säga ja till; tillåta att något får användas

## Läsförståelsefrågor

---

- Varför är det bara honorna som sticker?
  - För att de inte tål växtsaft.
  - För att de behöver proteiner ur blodet för att kunna utveckla sina ägg.
  - För att hanarna lever bara en dag.
- Hur hittar myggen fram till oss människor?
  - De känner koldioxiden vi andas ut, vår kroppslukt och vår kroppsvärme.
  - De följer efter ljudet av våra fötter.
  - De ser oss tydligt på långt håll.
- Varför ska man vara försiktig med siffran omkring 2 500 “myggarter”?
  - För att siffran är helt fel och påhittad.
  - För att bara en mindre del av alla arter faktiskt suger blod.
  - För att det egentligen finns många fler.
- Vad betyder ordet “sugsnabel” i texten?
  - Ett tunt rör som myggan sticker in i huden med.
  - Ett par stora vingar.
  - Ett ljud som myggan gör.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  - Bara en mindre del av alla myggarter suger blod.
  - Alla myggor i Sverige sticker.
  - Norrland och fjällen kan ha gott om mygg vissa somrar.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
  - Knott och svidknott biter loss en liten flik hud.
  - Vid Nedre Dalälven sprids Bti från helikopter mot mygglarver.
  - Man sprider myggmedel från helikopter över hela Norrland.
- Förklara med egna ord skillnaden mellan hur en stickmygga och hur ett knott ger sitt bett, så som texten beskriver det.
- Texten skriver att vissa människor sägs “locka mygg mer”, men att sådana påståenden “inte är säkert bevisade”. Vad vill texten visa med det, och varför är det klokt att skriva så?
- Varför är det viktigt att skilja på “alla myggarter” och de arter som faktiskt suger blod? Svara med stöd i texten.
- Texten säger att hur mycket mygg det blir beror på vädret och vattnet, men nämner inga exakta siffror för enskilda somrar. Varför tror du att texten skriver så?

11. Varför tror du att många i Sverige ändå tycker om sommaren, trots myggen? Svara med stöd i texten.
12. Varför är det viktigt att texten skriver att bekämpningen vid Nedre Dalälven bara gäller ett särskilt område, och inte hela norra Sverige?

### Facit

1. 1. För att de behöver proteiner ur blodet för att kunna utveckla sina ägg.
2. 1. De känner koldioxiden vi andas ut, vår kroppslukt och vår kroppsvärme.
3. 1. För att bara en mindre del av alla arter faktiskt suger blod.
4. 1. Ett tunt rör som myggan sticker in i huden med.
5. 1. ja b) nej (bara en mindre del suger blod; många sticker inte alls) c) ja
6. 1. ja b) ja c) nej (det gäller ett särskilt område vid Nedre Dalälven i Mellansverige, inte hela Norrland)
7. Exempel på svar: Stickmyggan sticker med en sugsnabel, alltså ett tunt rör som hon för in i huden. Knott och svidknott biter i stället loss en liten flik hud. Bettet känns därför olika.
8. Exempel på svar: Texten vill visa att påståendet inte är säker kunskap. Det är klokt att skriva så för att inte sprida något osäkert som om det vore ett bevisat faktum, alltså att vara ärlig och källkritisk.
9. Exempel på svar: Det finns många arter av mygg, men bara en mindre del suger blod. Om man inte skiljer på dem kan man tro att alla myggor sticker, fast de flesta inte gör det. Då blandar man ihop "alla myggor" med "myggor som sticker".
10. Exempel på svar: Mängden mygg varierar från sommar till sommar beroende på väder och vatten, och man kan inte veta säkert utan en källa. Därför skriver texten allmänt i stället för att hitta på exakta siffror.
11. Exempel på svar: Texten beskriver att dagarna är långa och kvällarna ljusa och varma, och att många längtar ut för att bada, grilla och sitta ute. Myggen är bara en liten baksida som man kan skydda sig mot, så glädjen över sommaren är större.
12. Exempel på svar: För att läsaren inte ska tro att man bekämpar mygg överallt i norr. Bekämpningen gäller bara ett särskilt område vid Nedre Dalälven i Mellansverige, och då är det viktigt att vara tydlig så att uppgiften inte blir missförstådd.

*Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.*

## FÖR LÄRAREN

Texten lämpar sig för arbete med natur och årstider, enkel biologi och källkritik. Tema: hur ett vardagligt sommarfenomen ser olika ut i olika delar av Sverige, och hur man skiljer säkra fakta från osäkra folkliga råd. Flera frågor (8, 9, 10, 11, 12) kräver inferens och att eleven väger samman olika delar av texten. Lyft gärna hur texten skiljer på säkra uppgift (det är honan som sticker, knott biter loss en flik hud, Bti vid Nedre Dalälven 2026–2028) och osäkra uppgift (exakt antal arter, att vissa personer skulle locka mygg mer) och hur den markerar det med “det sägs” och “inte säkert bevisade”. Bra utgångspunkt för att jämföra insekter, klimat och årstider i elevernas egna länder.

## Diskussionsfrågor

- Finns det insekter eller djur där du kommer ifrån som man måste skydda sig mot? Berätta hur och när.
- Texten beskriver flera sätt att skydda sig mot mygg. Vilka känner du igen, och finns det andra knep du har hört talas om?
- Folk berättar gärna om knep mot mygg, till exempel om vissa personer som “lockar mygg mer”, även om det inte är bevisat. Varför tror du att sådana råd sprids ändå, och hur kan man tänka källkritiskt om dem?
- Sverige är ett långt land, och naturen ser olika ut i norr och söder. Hur skiljer sig årstiderna och naturen i olika delar av ditt eget land eller mellan länder du känner till?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om hur sommaren ser ut där du kommer ifrån. Beskriv vädret, naturen och vad man brukar göra, och berätta om det finns insekter eller annat man måste tänka på.

## Källor och faktagranskning

- Naturvårdsverket – Myggbekämpning vid Nedre Dalälven: <https://www.naturvardsverket.se/lagar-och-regler/beslut/myggbekampning/myggbekampning-vid-nedre-dalalven/>
- Kemikalieinspektionen – Storskalig myggbekämpning i Sverige: <https://www.kemi.se/bekampningsmedel/biocidprodukter/vanliga-typer-av-biocidprodukter/insektsmedel/storskalig-myggbekampning-i-sverige>
- Wikipedia – Myggor: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Myggor>
- WWF – Fantastiska mygg (Magasin nr 2 2024): <https://www.wwf.se/magasin/alla-magasin/nr-2-2024/fantastiska-mygg/>

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: Det är honan som sticker. Hon behöver proteiner ur blod för att kunna utveckla sina ägg, medan hanarna inte sticker utan bland annat lever av växtsaft. Mygg hittar oss bland annat med hjälp av koldioxiden vi andas ut, vår kroppslukt och vår kroppsvärme. Mygg trivs nära vatten, fukt och våtmarker, och norra Sverige (Norrland) och fjällen är kända för att kunna ha gott om mygg vissa somrar. Mygg är ofta som mest aktiva i gryning och skymning, alltså tidig morgon och kväll. Mygg och knott är inte samma sak: stickmyggan sticker med en sugsnabel, medan knott och svidknott i stället biter loss en liten flik hud. Vanliga skydd är ljusa, täckande och löst sittande kläder (långärmad och långbyxor), myggnät över säng, vagn eller tält samt myggmedel. För att ett myggmedel ska få säljas i Sverige måste det godkännas av Kemikalieinspektionen. Vid Nedre Dalälven, söder om Norrland, har det funnits problem med så kallade översvämningsmygg; Naturvårdsverket har tillåtit bekämpning av mygglarver åren 2026–2028 med det biologiska medlet Bti, som sprids från helikopter. OSÄKERHETER OCH MYTER (markeras försiktigt i texterna): Antalet myggarter varierar mellan källor – ofta nämns allt från många hundra till omkring 2 500 arter totalt, men att bara en mindre del (ungefär ett trettiotal arter) suger blod. Texterna skriver därför allmänt “många arter, men bara en mindre del sticker” i stället för en exakt siffra. Populära råd om att vissa kläder eller färger lockar mygg mindre återges försiktigt som tips, inte som bevisade fakta. Påståenden om att vissa personer lockar mygg mer på grund av blodgrupp eller liknande är osäkra och undviks eller markeras med “det sägs”. Bekämpningen vid Nedre Dalälven gäller ett specifikt område i Mellansverige, inte hela Norrland – texterna är noga med att inte ge intryck av att man sprider myggmedel över hela norra Sverige.

